

گزیده مقاله‌شناسی توصیفی بهار ۱۳۸۱

به کوشش کیسو فغفوری

✓ ایران / ۲۷ اردیبهشت ۱۳۸۱

نویسنده: چیستا بثربی

اتفاقی که رخ نمی‌دهد
ادبیات کودک در ایران

مقاله

امروزه در تمام دنیا، «نقد ادبی» تحت عنوان رویکردهای خاص، تعریف و طبقه‌بندی می‌شود. رویکردهای معروف نقد در این زمینه، نقد فرمالیستی، نقد معطوف به خواننده (نقد روان‌شناختی) و نقد ساختگرایانه، نقد اساطیری و نقد پست مدرن است که هر یک از این رویکردها، اثر ادبی را از منظری خاص و یا الگوهای مشخص، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. اما رویکردهای شاخص نقد ادبی کودکان ایران، در چهار شاخه طبقه‌بندی می‌شود که این چهار شاخه، هیچ کدام از نگاهی تحلیل‌گر و آکادمیک برخوردار نیست و بیشتر نقدی شهودی و غریزی است.

این چهار شاخه نقد عبارتند از: ۱- نقد حرکتی ۲- نقد مطبوعاتی (ژورنالیستی) ۳- نقد توصیفی - امپرسیونیستی ۴- نقد تلفیقی (سبک زده). متأسفانه شیوه تلفیقی و سبک‌زده این گونه نقدها، سنت‌های نادرستی را در ادبیات کودک ایران

مرسوم می‌کند که در درجه اول، دوری مخاطب از مطالعه نقد به دلیل غامض و عقیم بودن آن و در وهله دوم، ناتوانی نقد از رازگشایی اثر و راه یافتن به بطن و قلب آن است. به گونه‌ای که در عرصه ادبیات کودک ایران، به جای «نقد برای ادبیات»، با مقوله‌ای جعلی تحت عنوان «نقد برای نقد» مواجه می‌شویم؛ مقوله‌ای که نه تنها کمکی به رشد و تعالی ادبیات کودک ما نمی‌کند، بلکه این نهال نارس را از ریشه می‌خشکاند و چون کپکی، به تنه و شاخه‌های این نهال جوان می‌پیچد و با تعصبی غیرعلمی و جریانی فارغ از کشف و شهود و اطلاع‌رسانی، باعث سختی و رکود جریان رشد این نهال می‌شود.

✓ کار و کارگر / شماره ۲۲۸۹

اتل مثل ترانه

نویسنده: سودابه امینی

نقد

یکی از شاعران امروز که خود را در گوشه‌های پر رمز و راز روح کودک و یا اشیای اطراف او پنهان می‌کند و می‌سراید، ناصر کشاورز است. کشاورز در کتاب «گرچه به من میو داد»، خطرهای احتمالی برای کودکان را به جای پند و اندرز دادن، به طور

مستقیم و از زبان اشیایی که برای بچه‌ها خطر آفرین هستند، بیان می‌کند. در شعر «اتو و کیریت»، شاعر به اتو جان می‌بخشد و از زبان او با کودک سخن می‌گوید و به شکل و شیوه‌ای دلنشین و زیبا، خطر اتو را به کودک گوشزد می‌کند:

تنم همیشه داغه / یه چشم دارم چراغه
پیف می‌کنم پاف می‌کنم / پیرهنتو صاف می‌کنم
اگر به من یه روزی / دست بزنی می‌سوزی
تمام شعرهای این کتاب، با مصراع «دویدم و دویدم» شروع می‌شود. یکی از تکنیک‌هایی که کشاورز در این کتاب استفاده کرده، تجسم‌بخشی و جان‌بخشی به اصوات است. استفاده از اسم صوت را در شعرهای کودکان دیده بودیم، اما این که به اسم صوت، صورت بیرونی داده و از آن به عنوان یک وجود مجسم و قابل لمس یاد شود، کم‌تر دیده شده است.
از ویژگی‌های شعرهای ناصر کشاورز، انتخاب وزن مناسب با سن کودک است. کشاورز موسیقی را می‌شناسد، خود گیتار می‌نوازد و درست به همین دلیل است که وزن شعرهای او مناسب با سن مخاطب، تغییر می‌کند و گاه ریتمیک و بسیار شاد است.

در شعرهای دو کتاب «گربه به من میو داد» و «مرا یک دایناسور، درسته قورت داده»، همه شعرها به گونه‌ای هدف‌مند هستند. هر یک به گونه‌ای بیان آرزوها و تمایلات، خطرهای محیط اطراف، پیوند و دوستی با حیوانات و طبیعت، اعتراض به وضع موجود (شعر بستنی)، سؤال درباره جهان هستی، دخالت در چرخه حیات و... است و شاعر از عنصر تخیل، برای برانگیختن درون کودک بهره می‌گیرد. اما شعر «مرا یک دایناسور...» به گونه‌ای است که انگار خیال برای خیال است. در عین حال که می‌توان مشابه این داستان را در داستان زندگی یونس پیامبر نیز یافت.

✓ انتخاب / ۱۵ اردیبهشت ۱۳۸۱

این قصه سر دراز دارد

علت‌های افول ادبیات کودک و نوجوان

گفت‌وگو با مزگان شیخی - نویسنده و مترجم

نویسنده: عالیبه رضاییان

در اواخر دهه شصت و اوایل دهه هفتاد، چندین رمان نوجوان روانه بازار شد. این رمان‌ها اگر چه حاصل تلاش نویسندگان آن‌ها در اواسط دهه شصت بود، انتشار آن‌ها در ابتدای دهه هفتاد، باعث شد که ادبیات کودک و نوجوان، به یک باره رشدی به خود ببینند و به گفته کارشناسان، به بلوغ برسد. در همان سال‌ها بعضی داستان‌های کوتاه و تک‌قصه‌هایی که به صورت کتاب در آمدند، همین تأثیر را داشتند. مشخصه این کتاب‌ها مطرح شدن آن‌ها در جشنواره‌های متعدد است. اگر به گزارش‌های ادبی - هنری اوایل دهه هفتاد مراجعه کنیم، اسامی این کتاب‌ها و جوایز آن‌ها و جشنواره‌هایی که در آن‌ها مطرح شده‌اند، موجود است. ولی به دلایل گوناگون، این حرکت رو به رشد و بالنده، در اواسط دهه هفتاد رو به افول گذاشت و از تعداد این نوع کتاب‌ها کم شد و به تدریج کتاب‌های ترجمه جای آن‌ها را گرفت. طوری که در این دو سه سال [اخیر]، تأثیرگذارترین رمان‌های نوجوانان، رمان‌هایی هستند که از زبانی دیگر ترجمه شده‌اند. این رمان‌های ترجمه هم دو نوع هستند؛ دسته اول رمان‌هایی که از نظر ادبی و هنری جایگاه خوب و شایسته‌ای دارند و از نظر فرم، تکنیک و محتوا خوب و قابل دفاعند. اما دسته دوم رمان‌هایی هستند که بیشتر عنصر جذابیت را در خود دارند و به همین دلیل هم در یک سال به چاپ‌های متعدد رسیده‌اند.

اگر حمایت دولت را از چاپ و انتشار کتاب‌های ادبی حذف کنیم، تنها چیزی که می‌تواند به بقا و ادامه حیات این کتاب‌ها کمک کند، اقتصاد نشر است؛ مسئله‌ای که هم‌اکنون حرف اول را در بازار کتاب می‌زند.

امروز توزیع خوب یک کتاب است که آن را به چاپ‌های متعدد می‌رساند. از آن جا که هنوز در کشور ما پخش کتاب و توزیع آن، سیستم درست و معقول ندارد، خود این مسئله به یکی از اساسی‌ترین مشکلات در حوزه نشر و چاپ تبدیل شده است.

✓ ایران / شماره ۶-۲۱ / اردیبهشت ۱۳۸۱

به اتاق رازها خوش آمدید!

قسمت دوم «هری پاتر» در راه است

مترجم: وصال رومانی

مقاله

از همان زمان که عرضه و موفقیت تجاری عظیم «هری پاتر و سنگ جادو»، اولین فیلم بلند سینمایی از روی کتاب‌های «هری پاتر»، شروع شد (یعنی از اوایل مهرماه ۱۳۸۰)، به واقع تولید فیلم دوم از این سری نیز آغاز و فیلم‌برداری آن از ۲۰ آبان [همان سال] آغاز و در فروردین ۱۳۸۱ پایان گرفت.

فیلم دوم، همانند کتاب و همان طور که جی. کی. رولینگ، نویسنده آن می‌خواسته، «هری پاتر و اتاق رازها» نام دارد و تقریباً تمامی دست‌اندرکاران فیلم نخست در آن شرکت دارند و آبان ماه امسال (۱۳۸۱) عرضه می‌شود. منظور از تمام حاضران در فیلم نخست، سه نوجوان ایفا کننده نقش‌های اصلی نیز هست.

به اعتقاد کارگردان فیلم، کلمبوس، مشارکت رولینگ در ساخت فیلم نخست و حضور وی به عنوان مشاور در کنار وی، کمک کرده تا فیلم درست و منطقی عرضه شود و همه چیز در حد همان کتاب نخست بیان گردد و رازهایی که در کتب بعدی به تدریج رو می‌شوند، محفوظ بمانند. به گفته کلمبوس، اگر چنین نمی‌شد، احتمال داشت که او و همکارانش با عدم آگاهی از آن چه رولینگ در قسمت‌های ششم و هفتم خواهد نوشت، یک شخصیت ظاهراً کوچک را در فیلم‌های اول و دوم حذف می‌کردند، آن گاه این کاراکتر در قسمت‌های بعدی نقش کلیدی می‌یافت و این به مثابه یک فاجعه بود.

کلمبوس می‌افزاید: بارولینگ می‌نشستم و صحبت می‌کردم و او می‌گفت که مثلاً بر سر این کاراکتر یا آن کاراکتر در قسمت ششم چه می‌آید و من نیز بهتر می‌توانستم به بچه‌ها و هنرپیشه‌ها اطلاعات بدهم که فلان نقش را چطور بازی کنند. برای استیوکلون، فیلم‌نامه‌نویس نیز حضور رولینگ و همکاری وی امری حیاتی بود. او می‌گوید: برای اولین بار در عمرم است که فیلم‌نامه‌هایی

می‌نویسم که نمی‌دانم پایان کار آن و سرنوشت کاراکترهایش چیست. بنابراین، رولینگ باید به من می‌گفت که چه خبر است و فقط اوست که می‌داند در سطح زیرین و در ورای این کاراکترها چه می‌گذرد. وی می‌افزاید: بچه‌ها طبق قصه، هر بار یک سال بزرگ‌تر می‌شوند و جذابیت بیشتری می‌یابند و قصه‌گویی ادامه می‌یابد. فیلم بعدی، نه قسمت‌های دوم و سوم، بلکه ادامه‌ای بر ماجرای اصلی و فقط دنباله آن است. دوست دارم از حالا کل باقی‌مانده قصه را به فیلم‌نامه تبدیل کنم و مثلاً ۱۴۰۰ صفحه را جمع کنم و روی هم بگذارم.

✓ ایران / شماره ۲۱۳۲

بی‌اعتبار ساختن گذشته و حال

رویکرد عمده کتاب تاریخ در مدارس

در گفت‌وگو با محمد لانه، کارشناس امور آموزشی

نویسنده: بابک بانصیری

گفت‌وگو

کتاب درسی تاریخ برای سال دوم دبیرستان که از صفویه تا دوران معاصر را در برمی‌گیرد، شاید بحث‌انگیزترین کتاب درسی در سال‌های اخیر بوده است. پس از سال‌ها استفاده از این کتاب که در دهه ۶۰ تألیف شد، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب درسی در وزارت آموزش و پرورش، در سال ۱۳۷۵ به هیأتی ۲ نفره مأموریت داد کتابی جدید تهیه کند. نتیجه کار در سال تحصیلی ۸۰-۷۹ در اختیار دبیران و دانش‌آموزان قرار گرفت، اما پس از یک ترم تدریس، به سبب اعتراض شدید برخی محافل سیاسی که چنین کتابی را مقدمه تجدیدنظر در تصویر رسمی از تاریخ چهارصد سال گذشته ایران می‌دیدند، کنار گذاشته شد.

منتقدان کتاب جدید، دست کم ده ایراد عمده به آن وارد کردند:

- ۱- حذف زمینه‌های مذهبی از فهرست علل حرکت‌های اجتماعی؛ مثلاً انقلاب مشروطیت.
- ۲- تأکید افراطی بر فرهنگ ایرانی در مقابل فرهنگ اسلامی.
- ۳- تظہیر افراد وابسته به فراماسونری؛ نظیر

ملکم‌خان و تقی‌زاده.

۴- حذف بسیاری از مواضع انقلابی شهید مدرس.

۵- حذف نقش علما در جریان‌های مثل تدوین قانون اساسی و تصویر نسبتاً منفی و مبهم از شیخ‌فضل‌الله نوری.

۶- مطرح کردن افراطی نام مصدق و تطهیر نام او با رویکرد خاص لیبرال‌ها.
و...

چنین فهرستی برای نابود کردن هر کتابی کفایت می‌کند، اما در حالی که کتاب تاریخ پیشین سال دوم دبیرستان هم نزد اهل نظر دارای اعتبار چندانی نبود، مشکل هم چنان حل نشده ماند و فقط حل آن به تعویق افتاد.

در این گفت‌وگو با محمد قائد، سردبیر مجله آموزشی لوح، جوانب موضوع تاریخ در کتب درسی، بحث و بررسی شد.

✓ نوروز / شماره ۲۹۰

بیم‌ها و امیدهای کتاب کودک ایران، در بیانیه انجمن نویسندگان، هم‌زمان با روز جهانی کتاب کودک ابراز شد

مقاله

انجمن نویسندگان کودک و نوجوان، با صدور بیانیه‌ای به مناسبت ۱۴ فروردین، روز جهانی کتاب کودک، تحلیلی از وضعیت فعلی کتاب کودک و نوجوان کشورمان ارائه داد.

در بخشی از این بیانیه آمده است: در دنیای امروز به کتاب‌های کودکان و نوجوانان، هم چون محملی برای طرح ارزش‌های انسانی اعتنا می‌شود. توجه روزافزون به کتاب‌های کودکان و اعتقاد فزاینده به تأثیر آن، موجب شده است که از سال‌ها پیش مفاهیمی چون صلح، تفاهم بین‌المللی، گفت‌وگو، مدارا و دگرپذیری به کتاب‌های کودکان و نوجوانان راه یابد و این آثار نقش مؤثری در رسیدن به دنیای عاری از جنگ، خشونت، تبعیض و سرشار از نشاط و زندگی و معنویت و عدالت بر عهده گیرند. به مدد ترجمه و انتشار کتاب در عرصه

بین‌المللی، اغلب کتاب‌های کودک و نوجوان، به ابزاری برای گفت‌وگوی ملت‌ها تبدیل شده و بسیاری از این آثار، هم چون میراث مشترک بشری، مورد توجه کودکان و نوجوانان قرار گرفته است.

در بخش دیگری از این بیانیه، به موانع موجود بر سر راه ادبیات کودک و نوجوان کشورمان اشاره شده و وابستگی کتاب کودک و نوجوان ایران به دولت، یکی از مهم‌ترین این موانع دانسته شده است. انجمن نویسندگان کودک و نوجوان، در بخش دیگری از این بیانیه، چنین می‌گوید: بررسی‌ها نشان می‌دهد که حجم عمده‌ای از کتاب‌های کودک و نوجوان در سال‌های گذشته، توسط ناشران دولتی، از جمله انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، منادی تربیت و مدرسه، سروش، حوزه هنری و امیرکبیر منتشر شده است. این در حالی است که به رغم اعتراض انجمن نویسندگان کودک و نوجوان، تمام کتاب‌های کودک و نوجوان، پیش از چاپ مورد بررسی و ممیزی قرار می‌گیرند. به عبارت دیگر، سهم دولت در تولید و جهت‌گیری کتاب‌های کودک و نوجوان، بسیار بیشتر از بخش خصوصی است.

در پایان این بیانیه، انجمن نویسندگان کودک و نوجوان، توجه دست‌اندرکاران ادبیات کودک و نوجوان، والدین و سیاستگذاران فرهنگی را به نکاتی جلب می‌کند: از جمله:

۱- انجمن با توجه به اثر نامطلوب ممیزی پیش از چاپ، بر رشد و شکوفایی ادبیات کودک، بر حذف این مقوله پا می‌نهد.

۲- از وزارت آموزش و پرورش و ناشران دولتی دیگر، انتظار داریم در شفاف‌سازی روند انتشار کتاب‌های کودک و نوجوان و خرید آن برای نمایشگاه‌ها و کتاب‌خانه‌ها اهتمام ورزند. به این شکل که با انتشار ملاک‌ها و معیارهای انتشار و خرید کتاب‌ها و هم چنین اعلام اسامی کتاب‌های خریداری شده، از رانت‌خواری‌های احتمالی و گزینش‌های سلیقه‌ای و حذف بخشی از پدیدآورندگان ادبیات کودک و نوجوان پیش‌گیری کند.

✓ پیلیان / شماره ۱ و ۲ / فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۱

تعریفی از کمیک استریپ

نویسنده: احمد احمدی

مقاله

هرگونه تصویر دنباله‌دار، به نام «کمیک استریپ» شناخته می‌شود. ناگفته نماند که تصویر حتماً باید توسط دست ترسیم شود؛ یعنی تصویری نقاشی شده!

اگر به جای این نقاشی‌ها، عکس بگذاریم، کار ما «فتواستریپ» نام خواهد گرفت. در بعضی از کشورها، به جای کمیک استریپ، از کارتون استریپ استفاده می‌کنند. با گذشت یک قرن از تولد کمیک استریپ، این هنر توانسته است تحول گسترده‌ای به عنوان یک وسیله ارتباطی قوی، در جهان رسانه‌ها پیدا کند؛ به ویژه کمیک استریپ‌های سیاسی که قریب به اکثر مطبوعات دنیا را عرصه هنرنمایی خود ساخته‌اند.

کمیک استریپ ابتدا توسط یک نفر آماده می‌شد، ولی امروزه معمولاً یک تیم چند نفره، تخصص خود را به کار می‌گیرند تا مجموعاً بتوانند یک کمیک استریپ خلق کنند. یک کمیک استریپ مانند یک فیلم انیمیشن، سناریو دارد. گاهی سناریو را کاریکاتوریست خودش می‌نویسد و گاهی از جای دیگر سفارش می‌شود و کاریکاتوریست فقط اجرای آن را بر عهده می‌گیرد.

علاوه بر آن «بالون‌نویس»ها (باکس‌نویس‌ها) هم دارای حق و حقوق خاص‌اند. بالون‌نویس‌ها به تکیه کلام‌های خاص و اصطلاحات ویژه‌ای عادت دارند که در واقع فرهنگ استریپ را در تسخیر خود دارد.

✓ همشهری / ۱۶ فروردین ۱۳۸۱

تلویزیون بهتر از کتاب

نویسنده: سلیمان فرهادیان

مقاله

دکتر «جوولیت اچ. والماون‌درمولن» و دکتر «تام‌اچ. ون درورت»، از مرکز مطالعه کودکان و

نوجوانان دانشگاه لیدن هلند، علاقه‌مند شدند تا دریابند آیا می‌توان نتایج تحقیقات قبلی را که در آن‌ها توانایی به خاطر آوردن اطلاعات اخبار تلویزیونی و خبرهای نوشتاری، توسط بزرگسالانی که دارای تحصیلات دانشگاهی هستند، بررسی شده بود، در مورد کودکان دبستانی نیز تعمیم داد یا خیر؟

تمام مطالعات قبلی، بیانگر آن بود که بزرگسالان، آن چه را که می‌خوانند، بیشتر از آن چه در تلویزیون می‌بینند، به خاطر می‌آورند.

شاید یک علت این امر، آن باشد که در مورد بزرگسالان این امکان وجود دارد تا بتوانند یک بار دیگر متن نوشته شده را بخوانند، اما این امکان برای مشاهده مجدد برنامه‌های تلویزیونی کمتر وجود دارد. محققین برای انجام این مطالعات ۱۵۲ کودک ۱۰ تا ۱۲ ساله را انتخاب و ۵ داستان کودکان را به آن‌ها رایه کردند. البته این داستان‌ها، هم به صورت برنامه تلویزیونی و هم به شکل نوشتاری به کودکان نشان داده شد.

به گروهی از این کودکان گفته شد که پس از تماشای برنامه یا خواندن متن، از آن‌ها امتحانی به عمل می‌آید و در مورد محتوای برنامه‌های مشاهده شده یا مطلب خوانده شده، سوالاتی خواهد شد. به بعضی دیگر از این دانش‌آموزان، این نکته تذکر داده نشد.

دانش‌آموزانی که با تلویزیون مورد آزمایش قرار گرفتند، حق داشتند فقط یک بار این برنامه ۱۱ دقیقه‌ای را مشاهده کنند، اما دانش‌آموزانی که قرار بود متن نوشته شده را بخوانند، حق داشتند هر چقدر که مایلند وقت صرف مطالعه کنند.

طبق نتایج این تحقیقات، کودکانی که به تماشای تلویزیون پرداختند، نسبت به کودکانی که متن نوشته شده را خواندند (در این مطلب هیچ گونه تصویر یا عکسی قرار نداشت)، توانستند مطالب بیشتری را به خاطر آورند.

نتایج آن مطالعات، آشکار می‌سازد که استفاده از برنامه‌های تلویزیونی که در سطح درک گروه سنی کودکان تنظیم شده است و استفاده موثر از سایر امکانات کمک آموزشی که در آن، هم از

نوشتار و هم از تصاویر برای القای مطالب استفاده می‌شود. می‌تواند در امر آموزش، به معلمان کمک شایان توجهی کند.

✓ نوروز / ۲۵ خرداد ۱۳۸۱

جغرافیای غبارآلود ادبیات کودکان ایران

نویسنده: محمد مهدی محمدی

یادداشت

ادبیات کودکان ایرانی، مسیری برخلاف اقتصاد کلان ایران می‌پیماید. زیرا که هدف دولت، خصوصی‌سازی در گستره صنعت و بازرگانی است، اما در گستره ادبیات کودکان، دولت می‌رود که به یک نهاد انتشاراتی بی‌رقیب تبدیل شود. آمارهایی که آموزش و پرورش از نهادهای انتشاراتی خود می‌دهد، نشانگر این است که حرکت‌های فرهنگی و اقتصادی ایران، ناهمساز هستند. اگر دولت به دنبال سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در همه عرصه‌های اقتصاد است، پس چرا به هر نهاد دولتی و به ویژه آموزش و پرورش، اجازه می‌دهد که چنین کارهای کلانی انجام دهد؟ احتمال می‌رود پشت یک بنگاه اقتصاد دولتی، رشته‌ای از رانتهای پنهان خوابیده باشد؟ آیا بنگاه‌های انتشاراتی وابسته به آموزش و پرورش، شهامت این را دارند که رابطه آشکار و پنهانی را که سبب پر کردن کتابخانه‌های بی‌خواننده مدرسه‌ها می‌شود، در روز روشن به نمایش بگذارند؟

بدون شک، بخشی از آموزش خلاق یا هنروارانه در جهان امروز، به شناخت و سرمایه‌گذاری روی ادبیات کودکان اختصاص دارد. در این جغرافیای ناآشنا، نقش آموزگار و سامانه آموزشی در گسترش ادبیات کودکان بسیار مهم است. اما درست در همین نقطه، یعنی در آموزش و پرورش، بیشترین بار و فشار بر ادبیات کودکان خلاق وارد می‌شود.

در این جغرافیای ناآشنا و غبارآلود، آیا بخش دیگری از دولت که متولی فرهنگ است، یعنی وزارت ارشاد، می‌تواند ادعا کند که در زمینه پژوهش‌های بنیادین برای روند پیشرفت و یا پسررفت ادبیات کودکان، سرمایه‌گذاری کرده است؟ ادبیات کودکان

بخشی از فرهنگ ما را می‌سازد. چه کسی یا کسانی متولی این زیارتگاه هستند؟

برای پالودن و روشن‌سازی این جغرافیا، بیش و پیش از همه باید سامانه آموزش و پرورش، در راهبرد کلان خود نسبت به ادبیات کودکان بازنگری کند.

✓ انتخاب / شماره ۸۷۰

خانه ترجمه ۱۰۳ کتاب ایرانی را به جهان

معرفی کرد

اقدام عملی برای معرفی ادبیات ایران

نکته

کاتالوگ انگلیسی معرفی ادبیات کودک و نوجوان ایران به جهان، توسط «خانه ترجمه برای کودکان و نوجوانان» منتشر شد.

چاپ کاتالوگ در معرفی ادبیات کودک و نوجوان ایران به جهان، اقدامی ضروری و خجسته است که می‌توان از آن به عنوان گام نخست در برقراری ارتباط ادبیات ایران با سایر ملل نام برد. این اقدام، می‌تواند زمینه آشنایی ناشران و متولیان ادبیات کودک و نوجوان جهان را با نویسندگان ایرانی فراهم کند تا از این طریق، هم نویسنده بتواند ماحصل خلاقیت خود را به جهان عرضه کند و هم ادبیات ما - حداقل بخشی از آن - از انزوای بیرون بیاید. چاپ این کاتالوگ، فرصتی است که پیشنهادهای دیگری نیز در این عرصه مطرح شود. می‌توان کاتالوگی مشابه برای نویسندگان بزرگسال ایران تهیه و منتشر کرد تا ناشران سایر کشورها با به دست آوردن شناختی نسبی، برای چاپ کتاب‌های نویسندگان ایران اقدام کنند.

علاوه بر آن، می‌توان کاتالوگی برای شاعران معاصر ایران، منتقدان و یا در حیطه پژوهشگران ادبی، استادان ادبیات دانشگاه‌ها و پژوهشگران این حوزه تهیه کرد تا اهالی ادبیات، در آن سو نیز هم‌تایان ایرانی‌شان را بشناسند و بتوانند به تعامل، همکاری و یاری به یکدیگر بیندیشند.

✓ بنیان / شماره ۳۹ / ۲۵ فروردین ۱۳۸۱

خشونت و صلح در ادبیات کودک و نوجوان

نویسنده: علی اصغر سیدآبادی

مقاله

عمل خشونت آمیز، هنگامی رخ می‌دهد که در گفت‌وگو یا به عبارت مناسب‌تر «ارتباط» بحران و اختلالی ایجاد شود. تا وقتی که آدم‌ها، گروه‌ها، کشورها، دین‌ها و تمدن‌ها می‌توانند با گفت‌وگو و مفاهیم، منظور خود را بیان کنند و سخن طرف مقابل را بشنوند، خشونت رخ نمی‌دهد. گفت‌وگو کلید صلح است.

از آن جا که ادبیات، به خصوص داستان، بر محور گفت‌وگو شکل می‌گیرد و در هر داستان، حداقل یک راوی و یک مخاطب راوی وجود دارد، چنین تعریفی از صلح و خشونت می‌تواند در تحلیل ادبیات کودکان کاربرد داشته باشد. اگر از این زاویه به داستان‌های کودک نگاه کنیم، کلیدی‌ترین سؤال این است که گفت‌وگو در داستان، چگونه شکل می‌گیرد و چگونه پایان می‌یابد؟

هنگامی که بخواهیم از تأثیر خشونت در کودکان، توسط ادبیات کودک سخن بگوییم، ابتدا باید دو سطح را از هم تفکیک کنیم: ۱- طرح خشونت ۲- ترویج خشونت.

با تفکیک این دو سطح، این سؤال پیش می‌آید که آیا طرح خشونت لزوماً به ترویج آن می‌انجامد؟ تأثیر پیام، یکی از حوزه‌های مطالعاتی رشته ارتباطات اجتماعی به شمار می‌رود که مطالعات بسیاری نیز در مورد آن انجام گرفته است و نظریات گوناگونی در این زمینه وجود دارد. برخی معتقدند که طرح خشونت، نه تنها به ترویج آن نمی‌انجامد، بلکه به پالایش و تخلیه روانی منجر می‌شود و گروه دیگری عقیده‌ای خلاف آن دارند، اما تقریباً همه متفق‌القولند که وقتی مخاطبان پیام‌ها کودکان باشند، ماجرا شکل دیگری به خود می‌گیرد. با این همه، اغلب مطالعات نشان می‌دهد که تأثیر پیام‌ها بستگی زیادی به شرایط و ذهنیات گیرنده دارد. به عبارت دیگر، تأثیر پیام‌های خشونت‌آمیز و

صلح‌جویانه، به عوامل و شرایطی بستگی دارد که مخاطب ما را در بر گرفته و این عوامل و شرایط، متشکل از ذهنیت تاریخی، اعتقادات، شرایط اجتماعی، فقر، بی‌عدالتی و... است.

✓ انتخاب / شماره ۹۰۳ / ۲۶ خرداد ۱۳۸۱

سایه روشن‌هایی در پس زمینه داستان

نگاهی به کتاب شازده گلایی

نویسنده: رلیکا بامداد

نقد

در مجموعه شازده گلایی، نوشته عدرا جوزدانی، با رابطه و کشمکش نوجوانانی روبه‌رویم که هر کدام با ویژگی‌های آشکاری خود، به دنبال درک از جانب دیگران و شناخته شدن به عنوان موجودی خلاق و با استعداد هستند و یا تخیل خود را به خدمت گرفته‌اند تا در برابر فضای راکد و پر تشویش بیرون، به دنیای خود فرو روند و آن جا از زخم و خشونت بیرون در امان بمانند.

البته داستان‌ها به گونه‌ای، در خود رمانتی‌سیسمی غمناک دارند و اگر چه قصه در همه جا تسلیم این سوزناکی نمی‌شود، جای خالی فضای شاد و انرژی آزاد شده نوجوان در آن خالی است. در برخورد اول با قهرمان قصه، می‌توان آنان را موجوداتی ناراحت و سرخورده دانست که طراوت و سرزندگی‌شان به شکل حساسیت‌های پس‌خورده بروز می‌کند. در قصه «از دریا سلام»، چنین رفتاری نسبت به دوست اعمال می‌شود و در داستان «شازده گلایی»، حساسیت به اندام و اعضای بدن خود و در عوض، تنفر و سرخوردگی از همکلاسی‌ها و معلم، شکل دیگری از آن است. دو شخصیتی شدن نوجوان قصه «گوریلی در بیرون و پروانه‌ای در درون» نیز ناشی از تنش و ناامنی دنیای بیرون و فرو رفتن به درون است.

در مجموع می‌توان گفت که نویسنده نوق و تخیل کودکانه خوبی در نوشتن داستان برای کودک و نوجوان دارد. او قادر است به روح و روان شخصیت‌هایی که ساخته، نفوذ کند. هر وقت که

داستان را به خوبی پروارنده، مضامین خود را هم هنرمندانه به بیان آورده است. به نظر می‌رسد که نویسنده در این چهار داستان، بیش از حد به دنبال ساختار بوده و کمتر به پرداخت قصه‌ای داستان‌ها، مخصوصاً در داستان اول، توجه داشته است. تصویرهای کتاب شلوغ، خشک و رسمی‌اند که تأثیر بصری آن شلوغی، درهمی و تشویش است.

✓ نوروز ۱۴ فروردین ۱۳۸۱

سفر به گذشته‌های دور ادبیات کودکان

کلمت‌گو با محمد مهدی محمدی

کلمت‌گو

تأثیر انتشار تاریخ ادبیات کودکان و نوجوانان، می‌تواند بسیار گسترده باشد. نخست این که آشکار می‌کند ما ایرانیان، چه فرهنگ کهن سالی حتی در این گستره داریم. دوم این که اهمیت ادبیات کودکان را بالا می‌برد و مهم‌تر از آن، اثبات می‌کند که زائده‌ای از ادبیات، به مفهوم عام آن نیست. به عبارتی، سبب می‌شود که اهل فرهنگ به این مقوله نگاه تخصصی داشته باشند. تاکنون چنین بوده است که اهل فرهنگ، بسیار آسان‌گیرانه، دیدگاه‌های به ظاهر تخصصی خود را در این زمینه بیان می‌کرده‌اند. این البته یک بیماری فراگیر در جوامعی هم چون جامعه ماست! جدای از این، موضوع‌های بیرونی تاریخ ادبیات کودکان می‌تواند به دست‌اندرکاران ادبیات کودکان، از کتابدار گرفته تا نویسنده و مترجم و پژوهشگر و منتقد، کمک فراوانی کند.

جلد سوم و چهارم تاریخ ادبیات کودکان، ویژه دوران مشروطه است. ما دوره مشروطه را از آغاز صدارت امیرکبیر تا سال ۱۳۰۰ شمسی در نظر گرفته‌ایم. بهسازی‌های امیرکبیر در زمینه آموزش و پرورش و بهداشت، از عوامل مهم در تحولات اجتماعی و سیاسی ایران آن دوره به حساب می‌آید. بنابراین باید این دوران از ریشه‌اش مورد بررسی قرار می‌گرفت. از جنبه فرهنگی، این دوران را باید یکی از نقاط سرنوشت‌ساز تاریخ ایران به شمار آورد. ارتباط‌های بازرگانی و فرهنگی با غرب و فرهنگ تهاجمی غرب، چهره سنتی جوامع آسیایی و

آفریقایی را دچار دگرگونی کرد. به طور اخص، آن چه ما آموزش و پرورش نوین می‌نامیم، برآیندی از نظریه‌های آموزش و پرورش غربی است. از این پس، پدیده‌هایی وارد جامعه ما شد که برداشت‌های فکری بخش‌هایی از جامعه را زیر و رو کرد. در گستره ادبیات کودکان نیز ما هسته‌های شکل‌گیری ادبیات نوینی را شاهد بودیم که بیش از همه، از گونه‌های ادبی غربی مایه گرفته بود.

✓ ایران / ۲۱ خرداد ۱۳۸۱

شاعر نقره‌ای عصیان و بغض و لبخند

لحظه‌ای با شل‌سیلور استاتین

نویسنده: شادی اویار هسینی

مقاله

سیلور استاتین، شاعری رنج کشیده و عامی است که در دالان‌های پیچ در پیچ بزرگ‌ترها، می‌کوشد گم شده‌اش را بیابد. او با تفکر خاص خود، دنیا را نه سفید سفید و نه سیاه سیاه، بلکه خاکستری می‌بیند. چرا که می‌تواند با ظرافت از دنیای کودکان بهره‌گیرد و با برهان خلف، تمام تئوری‌هایش را زیرکانه وارد ناخودآگاه آن‌ها کند. شعرهای او نیز حاکی از غصه کودکی است که نمی‌خواهد نقش بچه خوب را بازی کند. کودک او ابداً اسطوره‌ای نیست؛ کودکی است از جنس زمان که شاید مختصاتش تغییر کند، اما ماهیتش مثل تمام کودکان دنیا است. سیلور استاتین کودکی را با واژه‌های قلبی، وارونه نمی‌کند.

شعرهای سیلور استاتین، چیزی است بین ادبیات کودکان و ادبیات بزرگسالان. در حقیقت، در مورد دو نسل متفاوت است؛ نسلی که می‌ستاند و نسلی که می‌بخشد. چنین است که هم بزرگسالان و هم کودکان، از کتاب‌هایش استقبال می‌کنند. او با مخاطب قرار دادن کودکان، نوک‌پیکانش را به سمت آدم‌بزرگ‌ها می‌گیرد و از آن‌ها می‌خواهد به درون واقعی خود برگردند.

سیلور استاتین معمار فضاهای خاصی است که قبلاً کمتر از عهده کسی برآمده است. روکار ساختمان روپاهایش زیبا و صورتی، اما مصالحش را از جنگ با خود آورده است.

✓ مهنشیری / شماره ۲۷۰۰

کاستی‌های بهره‌برداری از کتاب‌های درسی ایران در آموزش کودکان غیرفارسی زبان

تحلیق: مینو امیرآسامی

مقاله

ایران را از نظر ترکیب اقوام مختلف و زبان‌ها و لهجه‌های گوناگون، می‌توان جزو یکی از غنی‌ترین سرزمین‌ها دانست. قوم‌های مختلف به زبان‌ها، لهجه‌ها، عادات، آداب و حتی مذاهب گوناگون خود، توانسته‌اند تحت یک حکومت واحد و در وسعت فرهنگ عمیق و دیرینه خود، تنی واحد باشند.

آن چه امروزه مسلم است، حقوق کودکان در ارتباط با فراگیری و به کارگیری زبان رسمی و مادری است. در این زمینه، مشکل کتاب‌های درسی کودکان ایرانی، برای کودکان غیرفارسی زبان است. اساسی‌ترین اشکال این کتاب‌ها که اشکالات دیگر نیز در بطن آن شکل می‌گیرد، به ویژه در دوره دبیرستان، نقص واژگان آن‌ها برای کودکان غیرفارسی زبان است. در واقع، چون فرض بر این گذاشته شده است که کتاب‌ها برای کودکان فارسی زبان نوشته می‌شود، لذا مجموعه واژگان هفت ساله کودک نیز به طور ضمنی، مکمل واژگان کتاب تصور شده است. نتیجه آن که کودک غیرفارسی زبان، تا سال‌ها و اغلب برای همیشه، قادر به یادگیری کامل و اصولی زبان رسمی کشور خود نمی‌شود.

واژگان این کتاب‌ها و به ویژه افعال، اساساً به منظور یاد دادن مطالب جدید به کودک هفت ساله انتخاب شده است و نه برای آموزش زبان رسمی و یا یک زبان دوم به کودک غیرفارسی زبان و چنین کودکی قادر نیست افعال را در صیغه‌های مختلف به کار گیرد و به کمک آن‌ها سخن بگوید.

نتایج منفی این نوع آموزش غلط و سهل‌انگارانه را می‌توان چنین خلاصه کرد:

- ۱- آموزش زبان رسمی (فارسی) به طور غیراصولی و ناقص انجام می‌گیرد.
- ۲- زبان‌ها و لهجه‌های رایج دیگر، به تدریج از بین می‌روند که این امر، سبب از بین رفتن شنای قومی و فرهنگی سرزمین وسیع ایران می‌شود.

۳- کودکان غیرفارسی زبان، گرفتار عدم اعتماد به نفس قاجعه باری می‌شوند.

امروزه معلمان مدارس، این معضل را به شیوه‌ای انسانی‌تر حل می‌کنند. بدین معنی که درس را به زبان یا لهجه محلی تدریس یا تفهیم می‌کنند. این از جنبه‌های مختلف، زبان‌های خاص خود را دارد؛ مثل ایجاد دوگانگی در کودک، حل نشدن مشکل زبان و غیره. هم چنین، خانواده‌هایی که به طور نسبی با سواد هستند، با کودکان خود در خانه فارسی حرف می‌زنند که نتایج دلگیرکننده و غم‌انگیزی در پی دارد.

✓ مهنشیری / شماره ۲۷۲۹ / ۲۴ خرداد ۱۳۸۱

کتاب درسی چراغ جادو نیست

نویسنده: مریم پاپی

کتاب و گو

این مطلب، گفت‌وگویی با علی زرافشان، مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی وزارت آموزش و پرورش است در زمینه محتوای کتب درسی، نحوه گزینش دانش‌آموزان در کشور و...

وی معتقد است که برنامه آموزشی، تنها به کتاب درسی محدود نیست و نباید انتظار داشت که همه بار تعلیم و تربیت را کتب درسی به دوش بگیرند.

زرافشان می‌گوید: آموزش و پرورش یک فرایند است و کتاب درسی یکی از اجزای این فرایند که شاید تأثیرگذاری محدودی هم داشته باشد. از آن جا که فرهنگ ما آموزش و پرورش را کتاب محور می‌داند، امروز همه به دنبال حل مشکلات کتاب درسی هستند. در حالی که کتاب درسی، آن چراغ جادویی نیست که محتوای آن بتواند همه معضلات جامعه را حل کند. ما منبع دیگری نداریم که در نظام آموزش و پرورش به آن تکیه کنیم. البته منابع آموزشی دیگر هم داریم، ولی در فرایند یادگیری ما جایی ندارد. ریشه مشکل را باید در جای دیگری جست‌وجو کرد. از دید وی، عوامل دیگری هم در فرایند آموزش و پرورش موثر خواهند بود؛ عواملی از قبیل شیوه‌های آموزشی معلمان، شیوه‌های ارزشیابی، مهارت‌های

حرفه‌ای معلمان، فضا و امکانات آموزشی آموزش و پرورش، مدیریت آموزشی و ...

وی در بخش دیگری از این گفت‌وگو، به امتحان محور بودن نظام آموزش و پرورش اشاره می‌کند و می‌گوید: امتحان، عرصه‌ای است که دانش‌آموز برای ورود به آن باید خود را آماده کند. در حالی که شیوه ارزشیابی باید به گونه‌ای باشد که هم معلم و هم دانش‌آموز را بسنجد. تحول آیین‌نامه امتحانات و دو نوبتی شدن امتحانات، به سبب کاهش فشار به دانش‌آموزان انجام گرفت. ولی خود این روش نیز باعث مشکل شده است. زرافشان در بخش دیگری از این گفت‌وگو درباره اشکالات کتب درسی می‌گوید: اتفاقاً کتاب‌ها به گونه‌ای طراحی شده که تراکم مطالب، از یادگیری دانش‌آموز می‌کاهد و حجم فعالیت‌هایش را افزایش می‌دهد. ولی چون بقیه عوامل نظام با تغییرات همراه نیستند، معمولاً کتاب‌ها به کتاب تست و حل‌المسائل تبدیل می‌شوند. در کتاب‌های دوره‌های دبستان و راهنمایی، تغییرات عمده‌ای ایجاد شده است. در کتاب‌های دوره دبیرستان نیز تغییراتی در جهت افزایش مهارت‌های دانش‌آموزان به وجود آمده است.

✓ جام جم / شماره ۲۰ / ۱۶۰۷ خرداد ۱۳۸۱

کلمات خسته به پای تصاویر شتابان نمی‌رسند نگاهی به تصویرگری کتاب‌های کودکان و نوجوانان در ایران

نویسنده: فلامرضا معصومی

گزارش

تصویرگری یا مصورسازی کتاب‌های کودکان و نوجوانان، هنر دقیق و موثری برای بارور کردن هر چه بیشتر نوشته‌ها و موضوع‌های ویژه کودکان و نوجوانان است که با ابزار خاص تصویرگری صورت می‌گیرد و با این کار، بنیه مفاهیم مطرح شده برای این قشر تقویت می‌شود...

مصورسازی، هنری است که در درون خود نیازمند معیارهایی است که امکان دارد غفلت از آن‌ها، علاوه بر تضعیف اثر، تأثیرات روان‌شناختی

مخریبه نیز بر کودکان و نوجوانان بر جا گذارد. جمال‌الدین اکرمی، همخوانی تصویر با محتوای کتاب را از همه چیز مهم‌تر می‌داند و می‌گوید: ما تصاویر خوبی داریم، اما با محتوای ذهنی کودکان همخوانی ندارد که نمونه بارز آن، تصویرهای کتاب لی‌لی حوزک است.

فرشید شفیعی معتقد است: مهم‌ترین معیار برای یک تصویر خوب، صداقت است، حتی کسانی که کارتون را به کتاب‌ها می‌آورند، باید صداقت داشته باشند.

نازنین آیگانی نیز می‌گوید: شناخت نیازهای فرهنگی و سنی، سواد مخاطبان و مهم‌تر از همه، تقویت خلاقیت کودکان، از دیگر معیارهای یک تصویر خوب است.

اکرمی معتقد است: ضرورتی ندارد که تصویرگر، همان چیزی را تصویر کند که در متن آمده است. در تصویرگری شعر، تصویر مستقل عمل می‌کند. وفاداری تصویر به متن، به دلیل لحن روایی داستان، در این نوع ادبی بیشتر به چشم می‌خورد.

نظر آیگانی در این مورد، چنین است: تصویرگری در کنار متن کاملاً مستقل عمل می‌کند.

شفیعی نیز می‌گوید: من می‌گویم مستقل عمل کنم، ولی جرقه اولیه را متن می‌زند. مسلماً تصویرگر باید با ساختار ذهنی خود به متن نگاه کند.

در ادامه این گزارش، به مشکلات و موانع تصویرگری اشاره شده است.

✓ انتخاب / ۹ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۸۱

کلیمو فسکی - مک‌گینس دو چهره در قدم اول نویسنده: مهدی هادقی

تقدیر

نزدیک دو سال است که نشر شیرازه، انگشت انتشار بر مجموعه‌ای گذاشته که به موضوعات و افراد متفاوتی می‌پردازد. این مجموعه که «قدم اول» نام گرفته، در قالبی متمایز از سایر مجموعه‌های مشابه، ارائه شده و مهم‌ترین وجه ممیزه آن،

بهره‌گیری از فرصت‌های تصویرسازانه است. آندرز کلیموفسکی (Andrzej Klimowski)، دو کتاب «والتر بنیامین» و «کانت» را از مجموعه قدم اول، تصویرسازی کرده است. کلیموفسکی برای این دو کتاب، در حدود سی صد و چهل اثر طراحی کرده. خطوط ضخیم و زیر، سطوح سیاه و یک‌دست، بافت‌های ساده و معنادار و حباب‌های مستطیل شکل (با خطوطی از جنس طرح‌ها)، از بارزترین ویژگی‌های آثار او در این مجموعه است. مهم‌ترین نکته در آثار کلیموفسکی، این است که سعی نکرده تصویرش ترجمه‌ای بصری از متنی باشد که در صفحه آمده است، بلکه تألیفی بصری ارائه داده که در ادامه نوشته‌ها، خواننده کتاب را با دنیای والتر بنیامین و افکار کانت آشنا می‌کند. ویژگی تصویری دیگر، ترکیب متنوع خطوط است که با موضوعات او سنخیت دارد. دو کتاب «یونگ» و «انیشتن»، توسط مایکل مک‌گینس (Michael McGuinness) تصویرسازی شده است. مک‌گینس، در عین ظرافتی که در خطوط پیرامونی تصاویر به کار می‌برد و به کارش لطافت و آرامی خاصی می‌دهد، به سایه‌های یک دست سیاه و بزرگ هم روی خوش نشان می‌دهد. این تصویرگر، هم در «یونگ» و هم در «انیشتن»، به خوبی وارد عمل شده و با تکنیک زیباییش خیلی از مفاهیم را به پیش برده و از بافت هم در نهایت زیبایی استفاده کرده است. وی همانند کلیموفسکی، دیدگاهی مکمل‌گرا نسبت به تصویر دارد و به همین دلیل، تلاش کرده تا تصاویرش حامل بخشی از بار معنایی کتاب باشد. ویژگی دیگر کارهای مک‌گینس، اپیزودیک عمل کردن در تصویرسازی‌هایش است. بدین معنا که برای هر صفحه، یک تصویر کلی طراحی نکرده، بلکه طرح‌هایش را به صورت پراکنده و کوچک، در کل صفحه پخش کرده و از این جهت، نسبت به کلیموفسکی، گرافیکی‌تر است؛ چرا که به صفحه‌آرایی کتاب هم توجه کرده است. اسکار زارات (Oscar Zarate)، سه عنوان از این مجموعه را مصور کرده است: «ماکیاولی»، «هاو کینگ» و «نظریه کوانتوم».

اغراق در شیوه ترسیم چهره‌ها، خصوصیتی است که زارات در این سه کتاب تجربه کرده است. استفاده از خطوط پیرامونی ضخیم و حس و حال دار، چهره‌هایی با بزرگنمایی گوت‌ها و زیرچشم‌ها، ویژگی خاصی به کارهایش داده است.

✓ نوروز / شماره ۲۰۸ / ۴ اردیبهشت ۱۳۸۱

- گسام برداشتن در مسیر مطالعات نویسنندگان
 ۸۱/۲/۲۶ مجمع عمومی انجمن نویسندگان کودک و نوجوان
 نویسنده: کیسوفغوری

کژارش

این مطلب، مجموعه‌ای از نظریات چندین عضو فعال انجمن نویسندگان کودک و نوجوان، در آستانه برپایی پنجمین مجمع عمومی این انجمن است. برگزاری جشنواره بزرگ برگزیدگان ادبیات کودک و نوجوان، نشست فرهنگی، جلسات شعر و قصه، کلاس‌های آموزشی، صدور بیانیه‌های مختلف درباره رویدادهای مرتبط با ادبیات کودک و نوجوان و... پی‌گیری مسئله بیمه تأمین اجتماعی نویسندگان و اجرای طرح فهرست سیاه ناشران، از فعالیت‌های مهم این انجمن به شمار می‌رود. شهرام اقبال‌زاده، منتقد ادبیات کودک و نوجوان، ضمن مثبت ارزیابی کردن تشکیل انجمن به عنوان یک نهاد صنفی، آن را مانند هر نهاد نوپایی، دارای نقاط ضعف و قوت‌هایی می‌داند. وی با اشاره به این که انتقاد کردن صرف، هنر نیست، می‌افزاید: باید دید انجمن چه کارهایی می‌توانسته بکند و نکرده است. انجمن برای این تشکیل شده که حقوق پایمال شده را به نوعی محقق کند. محمدرضا بایرامی، نویسنده برگزیده ۲۰ سال اخیر در جشنواره بزرگ برگزیدگان ادبیات کودک و نوجوان و برگزیده کتاب‌سال کشور سوئیس، درباره عملکرد انجمن می‌گوید: من هیچ وقت انتظار ندارم و نداشته‌ام که انجمن نویسندگان یا مثلاً انجمن قلم و... بتواند کار یا خدمت خارق‌العاده‌ای برای ادبیات این کشور انجام بدهد. این شدنی نیست؛ لاقابل به این

صورت کاریکاتور و با استفاده از مرکب نقاشی کشیده‌اند، شباهت حیرت‌آوری یا مانگای امروزی دارد.

برخی جنبه‌های «مانگا» (تصویر کارتونی از نوع ژاپنی)، از غرب اقتباس شده، اما خصوصیات اصلی آن، از قبیل سادگی خطوط و سبک خاص آن، مشخصاً ژاپنی است. دیگر این که «مانگا» و کارتون ژاپنی، به اشکال مختلف و برای همه گروه‌های سنی تهیه می‌شود؛ برخلاف آمریکایی‌ها که عموماً عقیده دارند داستان‌های کارتون، مختص بچه‌هاست.

در «مانگا» تاکید کم‌تری بر شخصیت قهرمانان می‌شود و در اکثر «مانگا»‌های ژاپنی، توانمندی کاراکترها بدون مبالغه و اغراق به تصویر کشیده می‌شود. چنین شخصیتی امیدها و آرزوهای خاص خود را دارد و خواننده می‌تواند نسبت به او احساس «همذات‌پنداری» کند.

از یک نظر، «مانگا» و کارتون‌های ژاپنی را می‌توان «شخصیت محور» تلقی کرد؛ چرا که داستان‌ها از درون شخصیت‌ها می‌جوشند.

داستان «مانگا» معمولاً توسط یک نویسنده یا حداکثر دو نویسنده تألیف می‌شود، ولی در نگارش داستان‌های مبتنی بر فوق قهرمان‌های رایج، نویسندگان مختلف می‌کشند گره‌های متعدد و البته ساختگی در کار ایجاد کنند.

«مانگا» یک رمان است؛ دنیایی کامل با شرح جزئیات و از زاویه دید یک نویسنده واحد. در «مانگا» شخصیت‌ها ثبات دارند و به آن‌ها اجازه داده می‌شود رشد کنند و تکامل یابند. معمولاً تصاویر «مانگا» برای هفته‌نامه‌هایی تهیه می‌شود که حاوی داستان‌های خنده‌دار کارتونی است. سردبیران خواستار داستان‌هایی هستند که به اصطلاح نفس‌گیر باشند و پایان هر قسمت بتوانند اشتیاق خوانندگان را برای خواندن ادامه آن در شماره بعدی حفظ کند.

آخرین وجه تمایز مربوط می‌شود به خصوصیت آوایی زبان ژاپنی که در آن، جلوه‌های صوتی بهتر جای می‌افتند و نسبت به کارتون‌های غربی، کمتر مضحک به نظر می‌رسد. این موضوع فقط به ساختار زبان ژاپنی بر می‌گردد و از این رو،

زودی‌ها شدنی نیست. بنابراین، باید بپذیریم که این قشر نیز هم چون سایر اقشار جامعه، مطالبات به حقی دارد که نمی‌تواند به آن برسد، اما حداقل می‌تواند در مسیر مطالبه یا یادآوری آن گام بردارد. وی می‌افزاید: من فکر می‌کنم جماعت نویسنده، قانع‌ترین افراد هستند و چیزی که طلب می‌کنند، بسیار بدیهی است و آن فضایی است که در آن، امکان نوشتن خوب و خلاق به وجود بیاید؛ یعنی یک فضای آرام و دور از تنش. به این هم معتقدم که نوشتن، حرکتی است قردی و روح آن، خیلی با تشکیلات و کارهای جمعی ساگار نیست.

بهرروز غریب‌پور، نویسنده و صاحب‌نظر مسائل فرهنگی، درباره فعالیت‌های انجمن، به دو مشکل پیش روی آن اشاره می‌کند و می‌گوید: انجمن در این مدت کوتاه سعی کرده بر هر دو مشکل فائق آید؛ یکی انسجام بیشتر در خانواده نویسندگان کودک و نوجوان و دیگری یک رشته مسائل اجتماعی است که خود نویسندگان باید در آن باره اقدام کنند. حل این مشکلات، مستلزم این است که حیطة وظایف و نقش آن‌ها را با استفاده از منابع و اطلاعات داخل و خارج تعریف کنیم که زمان و تلاش تکنک اعضای انجمن را می‌طلبد.

محمدهادی محمدی، نویسنده برگزیده کتاب سال و پژوهشگر برگزیده ادبیات کودک و نوجوان، درباره انجمن می‌گوید: هر انجمنی را اعضایش می‌سازند. اهل ادبیات کودک، در عرصه کار خودشان حضور برجسته‌ای ندارند. ۷۰-۸۰ درصد در زمینه کار خودشان غیرفعالند و یا این فعالیت، برای‌شان کار دوم است و یا از روی تفنن، به ادبیات کودکان پرداخته‌اند.

✓ پیلبان / شماره ۶ و ۲ / فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۱
مانگا چیست؟

مترجم: حبیب یوسف‌زاده

مقاله

ژاپنی‌ها از دیرباز، مهارت زیادی در نقاشی‌های کارتونی داشته‌اند. برای مثال، نقاشی‌های طنزآمیز متعلق به صدها سال قبل که از حیوانات و مردم، به

جلوه‌های صوتی «مانگا» در ترجمه، لطافت خود را از دست می‌دهد.

✓ نوروز / شماره ۲۵۲ / ۲۰ خرداد ۱۳۸۱

محتوای کتاب‌های درسی با استانداردها فاصله بسیار دارد

گزارش

سال‌هاست که مسئله کتاب‌های درسی، گسیختگی، نامنسجم بودن و حجم بالای مطالب آن، به علاوه میزان بالای دروس حفظی، به بحث اغلب کارشناسان و متخصصان علوم تربیتی و آموزشی و هم چنین نگرانی خانواده‌ها تبدیل شده است. برخی معتقدند که محتوای کتاب‌های درسی، به اضافه روش‌های تدریس نامناسب، ناکارآمد و غیرعلمی موجب شده که دانش‌آموزان ما نگاهی علمی نداشته باشند و سهم آنان در تولید علم، حتی در مقاطع دانشگاهی پایین باشد.

برخی دیگر نیز می‌گویند که گسیختگی مطالب کتاب‌های درسی، پراکندگی فکر دانش‌آموزان را به دنبال دارد و آنان را به جست‌وجو در کتاب‌های کمک درسی هدایت می‌کند. این در حالی است که به گفته کارشناسان، اگر در آزمون‌ها و امتحانات دانش‌آموزان، به محتوای کتاب‌های درسی توجه شود، آنان به مطالعه این کتاب‌ها اهمیت بیشتری می‌دهند.

فتح‌الله فروغی، ناشر کتب درسی و عضو هیأت مدیره انجمن فرهنگی ناشران کتاب‌های کمک آموزشی نیز می‌گوید: برنامه درسی به معنای واقعی، مجموعه تجربیات پیش‌بینی شده از سوی برنامه‌ریزان، برای رشد همه جانبه دانش‌آموز به شمار می‌رود که مخاطبان را از مرحله‌ای به مرحله دیگر هدایت می‌کند. بدیهی است که در این مرحله، برنامه‌ریزان آموزشی باید به چند نکته توجه داشته باشند. نکته اول، رشد یادگیرنده و نکته بعدی، ماهیت جامعه یادگیرنده است که در این باره باید گفت وضعیت برنامه‌ریزی درسی کشور ما در مقایسه با کشورهای دیگر، در سطح پایین‌تری قرار دارد. فروغی می‌افزاید: نظام آموزشی ایران،

سیستمی متمرکز است که کتاب محوری را در راس کار خود قرار داده و کتاب‌های درسی متمرکز و رسمی، به عنوان تنها رسانه آموزشی با ویژگی‌های خاص رواج دارد و بدیهی است که نمی‌تواند به تمام نیازهای دانش‌آموزان پاسخ گوید.

وی تصریح می‌کند: ناشران کتاب‌های کمک آموزشی معتقدند که اگر وزارت آموزش و پرورش، چاپ کتاب‌های درسی و مواد آموزشی را به بخش خصوصی بسپارد، نه تنها هزینه‌های این کار از دوش این وزارتخانه برداشته می‌شود، بلکه به دلیل بهره‌گیری از مولفان توانا و مورد تایید وزارتخانه، با افزایش کیفیت کتاب‌ها، بار علمی دانش‌آموزان نیز افزایش خواهد یافت.

اما مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی وزارت آموزش و پرورش، معتقد است که انتظاری حل همه مسائل از کتاب‌های درسی نادرست است و آموزش و پرورش و کتاب‌های درسی، فقط یکی از امکانات موجود به شمار می‌رود.

به گفته مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی، راه‌حلی که آموزش و پرورش برای پاسخ‌گویی به نیازهای فردی و اجتماعی دانش‌آموزان برگزیده، سپردن کار تألیف و چاپ کتاب‌ها به ناشران خصوصی است.

زرافشان ادامه می‌دهد: پاسخ به تنوع و گستردگی اجتماعی و فرهنگی جامعه، به تنوع در تولید برنامه‌ها نیاز دارد که با تمرکز که ما در کار تولید برنامه‌های درسی داریم، سازگار نیست. بنابراین باید به سمتی برویم که اجازه دهیم تولید را جامعه برعهده گیرد.

✓ ایران / شماره ۲۱۲۹ / ۱۰ خرداد ۱۳۸۱

نقد ادبیات کودک؛ مسلسل یا قلم؟

نویسنده: بهاره رضایی

گزارش

نقد ادبیات کودک، به نوعی راه رفتن بر لبه تیغ است.

چیستا یثربی، نویسنده و مترجم، اعتقاد دارد: نقد ادبیات کودک و نوجوان ما بدبینانه است. گویی

منتقدان فراموش کرده‌اند که نویسنده و منتقد، لازم و ملزوم همدیگرند و هر دو تلاش می‌کنند که مردم بیشتر کتاب بخوانند. نقد امروز ادبیات کودک و نوجوان، متخاصم و عبوس است. در حالی که نقد باید سرشار از امید و زیبایی باشد.

مصطفی رحماندوست (شاعر) می‌گوید: بعد از انقلاب، وقتی حوزه ادبیات کودک و نوجوان فعال شد، ما به یکباره با انبوه کتاب‌های این حوزه مواجه شدیم. اولین واکنش نسبت به این کتاب‌ها نیز نقد آن‌ها بود. در حالی که نقد نباید واکنش باشد، بلکه باید ادامه دهنده راه باشد. در این سال‌ها هر کس به خودش اجازه می‌داد که قلم به دست بگیرد و درباره یک کتاب بنویسد. منتقدان دیروز، پیش از آن که یک اثر را نقد کنند، صاحب اثر را نقد می‌کردند و حاصل جز این نبود که می‌خواستند گروهی را از میدان به در کنند.

سیدعلی کاشفی (منتقد)، نگاهی دیگر به مقوله نقد دارد و می‌گوید: مشکل اصلی ما دولتی بودن نقد است. بیشتر نقدهایی که امروز نوشته می‌شود، براساس یک نیاز و سفارش بیرونی است که شاید

برای شروع کار خوب باشد، اما کم‌کم باید شکل خودجوش و مردمی به خود بگیرد. منتقدان ما در انتخاب اثر، منفعل هستند و نقدهایی می‌نویسند که از پیش تعیین شده و براساس گفتمان رایج در جامعه است و به ندرت دیده می‌شود که منتقدی، اثر ناشناخته نویسنده جوانی را انتخاب کند و درباره آن بنویسد. قبول کنیم که در حوزه ادبیات کودک و نوجوان نقد داریم، اما این‌ها کافی نیست. مطلوب هم نیست و از آسیب‌ها و آفت‌هایی رنج می‌برد که به مرور زمان باید به آرامش برسد.

رحماندوست در بخش دیگری از صحبت‌هایش می‌افزاید: متأسفانه نقدهای امروز ما به نقطه‌ای رسیده است که منتقدان ما فقط سعی می‌کنند اطلاعات خود را به رخ بکشند. در حالی که نقد، زمانی علمی است که از قوانین ساختاری اثر خارج شود و با جامعه مخاطب ارتباط برقرار کند. به عبارت دیگر، حلقه گم‌شده عرصه نقد ادبیات کودک و نوجوان، خلاقیت در نقد است. منتقد باید اثری را که نویسنده در تنهایی خود آفریده است، از تنهایی بیرون بکشد و به جامعه ادبی و هنری عرضه کند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

✓ پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان / شماره ۲۸ / بهار ۱۳۸۱

یادداشت

- نوشتن نقد، راه رفتن بر لبه تیغ نیست
نویسنده: علی اصغر سیدآبادی

مقاله

- وابستگی متون: تعامل متون
نویسنده: کریستین ویلکی
مترجم: طاهره آدینه پور

- نظری به نقد ادبی در آمریکا و انگلستان در ادبیات کودک (دهه ۱۹۸۰)

نویسنده: جک زایبز
مترجم: شهرام اقبال زاده (راژآور)

- بررسی آماری نقد کتاب‌های کودک و نوجوان، در سال‌های ۱۳۵۸-۱۳۷۷
نویسنده: پرینسا کاشفی خوانساری (اسلامی)

- رویکرد گسترده نقد فمینیستی به ادبیات کودک و نوجوان
نویسنده: لیزا بل

مترجم: علیرضا کرمانی

میزگرد

- خوانش کودکانه: مبنایی برای نقد ادبیات کودک و نوجوان با حضور دکتر علی محمد حق شناس

نظرخواهی

- نقد ادبیات کودک و نوجوان شناسنامه ندارد
نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

نقد تصویر باید رونق بگیرد
نویسنده: ثریا قزل‌ایاغ

- آزادی و نواندیشی
نویسنده: شهره کاندی

- جامعه پرستشگر و نقد پرستشگر
نویسنده: حمید توایی‌نوسانی

- رشد نقد و نشریات تخصصی
نویسنده: چیستا پثری

پایان‌نامه

- بررسی رمان نوجوان در ایران
نویسنده: حسین صرملی

بازتاب

- تقصیر کیانوش نیست
نویسنده: محمود پوروهاب

نقد

- آیا تفسیر معین مناسب دانش‌آموزان است؟
نویسنده: یوسف روزبه

- استاد ماراتن: رولینگ
استاد دوی صد متر: دال

نویسنده: شهره کاندی

- عشق: جست‌وجوی بی‌پایان
نویسنده: شکوه حاجی نصرالله

- ده نکته درباره شعرهای نوجوانانه قیصر امین‌پور
نویسنده: شهرام رجبزاده

- ساده و شفاف، اما سیاه و سفید
نویسنده: ناھید معتمدی

- در جست‌وجوی آن پریخ بی‌نام و نشان
نویسنده: علی اصغر سیدآبادی

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / شماره ۵۲ و ۵۳ / اسفند ۱۳۸۰ -
فروردین ۱۳۸۱

یادداشت

- پشت غبار فراموشی
نویسنده: مهدی جوانی

- دلم برای سیروس تنگ شده است!
نویسنده: حسین بکایی

گزارش

- در کلاس تجربه
گزارش هفتمین نشست نقد آثار تصویرگری،

بررسی تصویرسازی دهه چهل - ۲
- تصویرگری کتاب کودک در دهه ۴۰

مروری بر تصویرگری معاصر در ادبیات کودکان و نوجوانان

نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

- ادبیات کودکان، عقب‌تر از ادبیات نوجوانان
گزارشی از پنجمین دوره انتخاب کتاب سال
ماهنامه‌های سلام بچه‌ها و پوپک
- انجمن نویسندگان کودک و نوجوان از نگاه
نویسندگان کودک و نوجوان
نویسنده: شادی وطن‌پرست
- معلم باید کتاب آموزشی را انتخاب کند
گزارشی از چهارمین نشست نقد کتاب‌های علمی -
آموزشی کودکان و نوجوانان
- چرا کودکان و نوجوانان کتاب نمی‌خرند؟
شادی صدر، مجید عمیق، علیرضا کرمانی
گردآورنده: حمیدرضا داداشی

نقد

- وقتی خدا از پادشاهی خسته شد
نویسنده: زری نعیمی
نقد کتاب: نامه‌های بچه‌ها به خدا
گردآورندگان کتاب: استوارت هامپل و اریک مارشال
مترجم کتاب: دل‌آرا قهرمان
- نقد روان‌شناختی
نویسنده: شهره کاندی

نقد کتاب: بلندترین نامه جهان
نویسنده کتاب: نیکول اتسینگان

مترجم کتاب: طاهره علوی
- هیجان، لذت، بازی
نویسنده: محبوبه نجف‌خانی

نقد کتاب: دنی، قهرمان جهان
نویسنده کتاب: رولد دال
مترجم کتاب: مهدی وثوق

- شعر کودکان یا کودکان شاعر؟
نویسنده: روح‌الله مهدی پورعمرانی

نقد کتاب: شاعر قاصدک و راوی آینه‌ها (متن
دو زبانه)

شاعران کتاب: صوفی و حسین مصطفوی

مترجم کتاب: علی سماواتی

- همیس! پروانه‌ها خوابند

نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

نقد کتاب: خواب پروانه‌ها

نویسنده کتاب: میچو مادو

مترجم کتاب: احمد پوری
- راه مدرسه از کجاست؟
نویسنده: مریم واعظی
نقد کتاب: فردا به مدرسه می‌روم
نویسنده کتاب: میرالویه
مترجم کتاب: آذر محمودی
تصویرگر کتاب: سوزی وایگل
- گذر از ماه به ماه؟
نویسنده: حمیدرضا حلیری
نقد کتاب: ماه بود و رویاه
نویسنده و تصویرگر کتاب: آنامیئا تیموریان
- نگاه مخاطبان به کتاب «پشت درخت‌ها را
می‌بیند»

مقاله

- کارکرد زبان در ادبیات کودک (۵)

نویسندگان: موری ناولز، کرستن مامجر

مترجم: شهرام اقبال‌زاده

- نمایه موضوعی کتاب ماه کودک و نوجوان،
سال سوم و چهارم (۲۵-۴۸)

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / شماره ۵۵ / اردی‌بهشت ۱۳۸۱

یادداشت

- زمانی برای فکر کردن

نویسنده: حسین بکایی

کتاب‌رگی

- گفت‌وگو با ریچارد جکسون (ناشر)

مترجم: فرمهر منجری

ویرایش: شنیدا رنجبر

گفت‌وگو کننده: پت اسکینز

گزارش

- مبنای نقد دست نوشته‌های کودکان

گزارش پانزدهمین نشست نقد آثار ادبی

- نقد و بررسی آثار نورالدین زرین کلک

- گزارشی از مراسم نکوداشت محمدرضا

بسیارامی در انجمن نویسندگان کودک و

نوجوان

- چرا بچه‌ها کتاب نمی‌خرند (۲)
نویسنده: حمیدرضا داداشی

مقاله

- مروری بر نوشته‌ها و تصویرهای نورالدین زرین کلک

نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

- منتقد، نویسنده کودک را نویسنده می‌کند

نویسنده: حسین شیخ‌الاسلامی

- مطبوعات کودک و نوجوان

اهمیت و ضرورت‌ها

نویسنده: دکتر علی میرزاییکی

- بیست سال نقد ادبیات کودک

نویسنده: سیدعلی کاشفی‌خوانساری

- کارکرد زبان در ادبیات کودک (۶)

داده‌ها

نویسندگان: موری ناولز، کریستین ماسجر

مترجم: شهرام اقبال‌زاده (رازآور)

- آسترید لیفدگرن نویسنده‌ای با دو میلیون

خواننده در سال

ترجمه و تدوین: نسرين وکیلی

- خصوصیات قومی و ملی در ادبیات کودکان

کشورهای اسکاندیناوی

نویسنده: ماریا نیگلزوا

مترجم: آفرین قنبری نغرش

نقد

- دانشوره نوشتن

نگاهی به مجموعه داستان «رعد یک بار

غرید»، نوشته محمدرضا بایرامی

نویسنده: روح‌الله مهدی پورعمرانی

- دو راهی یا بن‌بست

نویسنده: بزرگمهر شرف‌الدین‌نوری

نقد کتاب: راز کوچک‌بانی

نویسنده و تصویرگر کتاب: ویرجینیا میلر

مترجم کتاب: فرزانه مهری

- صفحه خالی ذهن و...!

نویسنده: شقایق قندهاری

نقد کتاب: موش کی هستی؟

نویسنده کتاب: رابرت کرناوس

مترجم کتاب: فرمهر منجری

- ازوپ، غریب آشنا

نویسنده: مسعود اسماعیلی

نقد کتاب: ۲۰۸ حکایت از ازوپ

مترجم انگلیسی: اس. ای. هندفورد

مترجم، حسین ابراهیمی (الوند)

- شاعری در پیاده‌رو

نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

نقد کتاب: در پیاده‌رو

شاعر و تصویرگر کتاب: بیوک ملکی

- خانواده‌ای با عمر جاودان

نقد و تحلیل شخصیت‌های رمان «تاک»

مترجم: مریم واعظی

نقد کتاب: تاک، خانواده‌ای با عمر جاودان

نویسنده کتاب: بیت ناتالی

مترجم کتاب: نسرين وکیلی

- نقدی بر کتاب آبی کوچولو و زرد کوچولو

نویسنده: شکوه حاجی نصرالله

نقد کتاب: آبی کوچولو، زرد کوچولو

نویسنده کتاب: لئولئون

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / شماره ۵۶ / خرداد ۱۳۸۱

یادداشت

- کی باید آفرین گفت؟

نویسنده: حسین بکایی

مقاله

- رسانتی‌سیسم کدر - مارکسیسم بورژوا

منتش

نگاهی به نظریات نادر ابراهیمی در باب

ادبیات کودک

نویسنده: حسین شیخ‌الاسلامی

درباره زندگی و آثار فیلیپ پولمن بیشتر

بدانیم

مترجم: محمد قصاب

زیر نظر: شیدا رنجبر

- نوجویی و تجربه‌گری در ادبیات کودک و نوجوان آمریکای لاتین
 نویسندگان: ماریا سسلیا سیلوا - دیاز
 مترجم: شایق قندهاری
 - کاستی و اشتباه در فهرست کتاب ماه نویسنده: مسعود میرعلایی
 - بیست سال نقد ادبیات کودک نویسنده: سیدعلی کاشفی خواتساری

گزارش

- من، نمایشگاه، پانزده سال دارم نویسنده: حسین نوروزی
 - سومین هیأت مدیره انجمن نویسندگان کودک و نوجوان انتخاب شد
 - گزارش سفر بولونیا (۲۰۰۲)
 نشست نهم نقد تصویرگری کتاب‌های کودکان
 - آژانس ادبی، ضرورت امروز گزارش هفدهمین نشست فرهنگی انجمن نویسندگان کودک و نوجوان
 - چرا بچه‌ها کتاب نمی‌خرند؟ (۳) نویسنده: حمیدرضا داداشی
 - کارکردهای مدرسه، انتظار جامعه و نقش انتشارات علمی - آموزشی

گفت‌وگو

- ادبیات پس از جنگ هنوز آغاز نشده است گفت‌وگو با احمد دهقان، نویسنده کودک و نوجوان
 نویسنده: مهدی طهوری

نقد

- بچه‌ها بزرگ‌ترها را غافلگیر می‌کنند

نویسنده: حمید باباوند
 نقد کتاب: نامه‌های بچه‌ها به خدا
 گردآورنده کتاب: استوارت هامپل و اریک مارشال
 - ادراک زیباشناسانه فاجعه نویسنده: زری نعیمی - علی نعیمی
 نقد کتاب: شاید اسم من...
 نویسنده و تصویرگر کتاب: سولماز دریانیان
 - هملت عمو شلجی؟ نویسنده: سیدمحمد طلوعی برازنده، آزاده شاهمیری
 نقد کتاب: هملت به روایت مردم کوچه و بازار نویسنده کتاب: شل سیلوراستاین
 مترجم کتاب: چیتا یثیری
 - متن مولف را به حاشیه رانده است نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور عمرانی
 نقد کتاب: هفده داستان کوتاه نویسنده: ۱۷ نویسنده ناشناس
 مترجم و گردآورنده: سارا طهرانیان
 - پیوسته به یکدیگر نویسنده: رایکا بامداد
 نقد کتاب: نرگس از دور دورها می‌آید نویسنده و تصویرگر کتاب: ترکس دیر
 - هویت گم شده نویسنده: افسر افشاری
 نقد کتاب: کیمیه کهنه نویسنده کتاب: آن میوسن
 مترجم کتاب: مریم واعظی
 - بازخوانی دوباره شازده کوچولو مترجم: مریم واعظی